

İSTANBUL'DA BUHARALI BİR NAKŞİ ŞEYHİ:

SEYYİD EMİR BUHARİ VE TÜRKÇE ŞİİRLERİ

Tarihte, Orta Asya ile Anadolu kültür coğrafyaları arasındaki yakın ilişkinin en dikkate değer örneklerini tasavvuf alanında görmekteyiz. Anadolu'nun İslâmlaşmasında önemli yeri bulunan kolonizatör dervişlerden başlayarak⁽¹⁾, sonraki yüzyıllarda da Orta Asya'dan gelerek Osmanlı ülkesinde faaliyet gösteren mutasavvıflara rastlanmaktadır⁽²⁾. XV.-XVI. yy.larda Buhara'dan İstanbul'a gelip faaliyet gösteren Emir Buharî isimli üç mutasavvıf da bu örnekler arasındadır.

Bizim yazımızda söz konusu edeceğimiz Emir Buharî (1445-1516)'den başka aynı isimli iki kişi daha bulunmaktadır. Birisi, Lemezât'da Sünbül Efendi'nin bir kerameti dolayısıyla zikredilmektedir "...Dervişleri arasında Emir Buharî adlı bir dervişi vardı. Şeyh'in vefatına yakın o vefat etti. Şeyh, kendisini çok sevdiğinden, Emir'i bizim mezarımızın ayak ucuna defnediniz diyerek, tayin ettiği kendi mezar yerinin ayak ucuna defnedildi. Nakledildiğine göre, bu zât bugün de Şeyh'in ayak ucunda yatmaktadır"⁽³⁾. Sünbül Efendi 936/1529-30 yıllarında vefat ettiğine göre, burada söz konusu edilen Emir Buharî de bu tarihlerde vefat etmiş olmalıdır.

Emir Buharî'den yetmiş sene sonra vefat eden, aynı isimde bir Nakşî şeyhi daha vardır O da Buhara'dan İstanbul'a gelmiş, Unkapanı civarında yerleşmiş, burada 994/1568 yılında vefat etmiştir Sultan III. Murat kabrinin üzerine bir türbe yaptırmıştır. Kendi adıyla anılan bir de tekkesi bulunmaktadır⁽⁴⁾.

Yazımıza konu olan Emir Ahmed-i Buharî, tahminen 849/1445 yılında Buhara'da doğmuştur. Doğum yerine nisbetle Buharî, Hz. Peygamber'in soyundan olması sebebiyle de Seyyid, Emir veya Hüseyinî nisbeleriyle anılır. Altı oğlu, bir kızı olduğu sanılmaktadır.

Emir Buharî'nin hayatıyla ilgili çeşitli kaynaklarda muhtasar bilgi bulunmakla birlikte⁽⁵⁾, bunlar daha çok müridi Lâmiî Çelebi'nin Nefehal Tercemesi⁽⁶⁾ ile Abdurrezzak b. Abdu'l-Cüaniyyü'l-Eyyûbînin yazmış olduğu Hâzâ Menkabe-i Emir Buhârî⁽⁷⁾ adlı muhtasar menâkıbnâmeye dayanır.

Emir Buharî, Nakşibendiyye silsilesinde önemli bir yeri olan Şeyh Mahmûd Encîr el-Fağnevî'nin⁽⁸⁾ torunudur. Gençliğinde Buhara'da çeşitli ilimler tahsil etti. Bu sırada Şeyh Hâce Ubeydullah-ı Ahrar'a intisap etti. Bir yandan seyyid, diğer yandan büyük bir şeyhin torunu olması, ayrıca seyr ü sulûktaki kabiliyeti gibi özellikleri dolayısıyla Ubeydullah-ı Ahrâr'ın iltifatlarına mazhar oldu. Bu sırada Anadolu'dan Semerkand'a gelip Ubeydullah'a intisap eden Simavlı Abdullah-ı İlahî ile tanıştı. Abdullah-ı İlahî seyr u sulûkunu tamamlayıp Anadolu'ya döneceği zaman Emir Buharînin de birlikte gitmesi ve onun sohbet halkasına girmesi emredildi.

Prof. Dr. Cemal Kurnaz - Yrd. Doç. Dr. Mustafa Tatcı

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyeleri

Lâmî Çelebi, bu hadiseyi şöyle nakleder "Hazret-i Hoca (Ubeydullah-ı Ahrar) kendilerine ileri derecede ta'zîm, iclâl, ikram ve teveccühte bulunduğu için devamlı huzursuz olurlardı. Bir gün Hazret-i Hoca özür dileyip şöyle buyurdular. Size nasıl ikram ve teveccühte bulunmayalım ki, sizi her gördüğümde iki ulu şahın yüceliğini müşahede etmekteyiz: Birincisi Hz. Peygamberin nesli oluşunuz, diğeri ise Hoca Mahmud Fağnevî'nin dedeniz oluşu. Ahmed Buharî bu teveccüh ve iltifattan kaçıp Hz. Şeyh İlahî ile Anadolu'ya yöneldiler"⁽⁹⁾ Abdürrezzak Efendi ise, Buharî'nin Ubeydullah-ı Ahrar'dan mezun olduktan sonra bizzat onun emriyle İlahî'ye tâbi olup Anadolu'ya geldiğini söyler⁽¹⁰⁾.

Evini, malını terk edip evlâdını da Buhara'da bırakan Buharî, aslen Kütahya/Simavlı olan Abdullah-ı İlahî'yle beraber Simav'a döner⁽¹¹⁾. Lâmi'nin bizzat kendisinden duyduğu bilgilere göre bir sene Simav'da kalan Buharî, şeyhinin izniyle hacca gitmiş, bu münasebetle bir müddet Kudüs'te, bir yıla yakın da Mekke'de ikamet eylemiştir. Lâmi, onun hacla ilgili hatıralarını şöyle anlatır;

"Hz. Emir müridlerin mücâhedelerinde kusur ve gevşeklik görünce şöyle demişti: Mekke'de bulunduğum sıralarda kendi kendime şöyle söz vermiş ve nezretmişim: Her gün yedi kere tavaf ve yedi kere sa'y edeceğim. Dolayısıyla kırk dokuz tavaf ve kırk dokuz sa'y etmiş olacağım. Geceleri Harem-i Mekke'ye karşı gâh ayakta durur, gâh otururdum. Bazan da tavaf ederdim. Bir an yatıp uyumazdım."

Halbuki kendilerinin bünyeleri de zayıftı. Yine birgün şöyle buyurdular: Kudüs'te bulunduğum zamanlarda Kudüs'ün imamı bizi sevdiği için Kudüs medreselerinin birinde bize bir oda verdiler, orada kaldım. Medrese görevlisi bize ila ekmek getirdi ve 'bu odanın tayınıdır' dedi. Ben vakıf ekmeği yemeyi kabul etmedim ve:

— İhtiyacım yok, gerekmez, dedim. Kayyim:

— Al da başkasına ver, çünkü "zengindir" diye seni bu odadan atarlar.

— Senin olsun dedim.

Daha sonra hatırıma şöyle bir şey geldi: Yazı yazma gibi bir işimiz olsa da ondan günde bir akçe alıp geçimimi temin etsem.

Hemen arabın biri içeri girdi ve

— Efendimiz, yazı yazmayı bilir misin dedi.

Ben:

— Evet dedim. Bir kitap göstererek

— Bu kadar yazabilirsen yaz, bunun her kâğıdına günde bir akçe, dilediğin kadar yaz dedi. Kabul ettim. Kalem, divit ve kâğıt getirdi. Orada olduğum müddetçe günde bir kâğıt yazıp, aldığım bir akçeyi nafaka edinerek kimseden sadaka almaz, hocalar gibi geçinirdim.

Hac yolculuğu için izin aldıkları zaman Hz.

Şeyh kendilerine on akçe yol harçlığı vermiştir. Ayrıca ahırlarında bulunan merkeb ve attan hangisini istersen onu da al, demişti. Onlar da merkebi almış, akşam namazını şeyhle edâ edip âşıklar sofrasından bir ekmek alıp koynuna koymuş ve yola çıkmıştı. On akçeden başka harçlıkları yoktu. Yanında bir Mushaf ve bir Mesnevî vardı. Tecrid ve tevekkül üzerine yolculuğuna devam etmişlerdi. Yolculuk esnasında mushafı çaldırılmışlar. Mesnevî'yi ise bir kişinin ısrarı üzerine iki yüz akçeye hediye etmişler, kimseden hediye ve sadaka kabul etmemişlerdi.

Ancak bir kimseden bir eşrefiye alma duru mu olmuş o da Hoca Hazretleri için adanmış şerefiye, idi. Çok ısrar edilince onu almışlardı. "Hiç sıkıntı görmedik" diye de ilâve ederlerdi"⁽¹²⁾.

Buharî, hac görevinden soma bir süre daha Mekke'de bulunmuş, daha sonra şeyhi Abdullah-ı İlahî'nin Simavlı hacı adaylarıyla haber gönderip geri gelmesini istemesi üzerine tekrar Simav'a dönmüş, burada altı yıl daha kalmıştır. Bu yıllara ait hatıralarını Abdürrezzak Efendi'den takip edelim:

"Şeyh İlahî Hazretleri, Seyyid Ahmed Buharî Hazretlerine gayet ta'zîm iderlerdi. Ve Şeyh İlahî Hazretleri cânib-i yeminlerini Seyyid Ahmed Buharî Hazretlerine mahsûs idüp ulemâdan ve fuzalâdan kimesneyi ârif-i billah Şeyh Seyyid Ahmed Buharî Hazretlerinin üzerlerine takdîm itmezlerdi. Ve ârif-i billah Şeyh İlahî Hazretlerinden nakl olunmuştur ki, Seyyid Ahmed Buharî'yi bize altı yıl salât-ı fecriyi yatısı abdesti ile imâmet eyledi. Pes Seyyid Ahme'd Buharî Hazretlerine nevmlerinde suâl eylediklerinde buyurdular ki, ba'de'l-işrâk şeyhin katrın ve merkebin sürüp tağdan odun götürdüm. Zuhûru vaktinde mukaddem tağ içine tavarları otlamağa salverdiğimde ol saatde bir ağaca tayanup bir laha hâb eylerdim"⁽¹³⁾.

Lâmî Çelebi, Buharî'nin bu yıllarına ait hatıralarını bizzat kendisinden ve Muslihiddin Halife'den dinlemiştir:

"Şöyle anlatıyorlar: Hz. Şeyh ile Simav'da olduğumuz zamanlarda beş vakit namazda bize imamlık görevini vermişlerdi. Hz. Şeyhin bir merkeb ve katırı vardı. Güneş doğduktan sonra her gün onları sürüp öğle vaktine kadar dağdan odun götürürdüm. Öğle namazını kıldıktan sonra sürülecek çift varsa çift sürerdim. Orak vaktinde orak biçerdim. Diğer zamanlarda sırtımda çalı çırpı götürürdüm. Hz. Şeyhin bağı ve bahçesi duvarına bend ederdim. İkinci namazını kıldıktan sonra ise Şeyhin huzuruna varırdım.

Merhum Uzun Muslihiddin Halife anlatıyor: Bizzat Hz. Şeyh'ten duydum, şöyle diyordu: Emir Buharî altı yıl bize Simav'da yatısı abdestiyle sabah namazı kıldırdılar. Muslihiddin Halife diyor: Bunun üzerine Emir Hazretlerine ne zaman uyurdunuz, dedim. Şöyle dediler: Odun kesmek için dağa gittiğim zaman kuşluk vaktinde davarları otlamaları için bir müddet

için salıverdim. O anda bir ağaca yaslanıp uyurdum."⁽¹⁴⁾

Buharînin şeyhi olan Abdullah-ı İllâhî, özel -likle devlet ricalinin de teveccühlerine mazhar olmuş ve hatta defalarca İstanbul'a davet edilmiştir⁽¹⁵⁾. Ancak Onun bu davete erken zamanlarda icabet edip etmediğini kesin olarak tesbit edemiyoruz. Bu yıllarda dervîşi Buharî'nin kalbine İstanbul'a gitmek ve oradaki meşayih'i ziyaret etmek arzusu düşer. Bu talebini İllâhîye bildirir. Şeyh hazretleri izin verir ve gittiğinde oradaki ahvâle dâir mektup yazmasını ister. Buhari nihayet Simav'dan ayrılır. İstanbul'da ilk olarak devrin ünlü müridlerinden Şeyh Vefa Hazretlerinin⁽¹⁶⁾ dergâhına gider ve burada onunla tanışır:

"İstanbul'a gittim, gurbet eli. Ne ben kimseyi tanıyorum ne de kimse beni. Şeyh Vefa hazretlerinin makamını sordum ve camilerine vardım. Bir köşede ikindi namazını kıldım. Şeyh Vefâ hazretleri mihrab içindeki kapıyı açarak geldiler ve imamlık yaptılar. Namazdan sonra dervişlerle meşgul oldular. Ben de bir yere oturup uzaktan şeyhe bakıyordum. Başımı kaldırıp Şeyhin tarafına her baktığımda şeyh de başlarını kaldırıp bana bakardı. Evrad tamam olunca, Şeyh'e varıp musâfaha etmeye niyetlenerek yerimden kalktım. Şeyh de yerlerinden kalkıp bana doğru geldiler. Beni bağırklarına bastılar, Bir müddet hiç konuşmadan sessizce oturdum. Daha sonra dervişlere şöyle dediler. Kendileri misafirlerimizdir, ona bakınız. Daha sonra gittiler.

O gece vâkıada şöyle gördüm: Caminin bir köşesinde bir mum yanmaktadır. Fakat ışığı çok değildir. Benim de elimde bir mum var, bu mumu o çerağdan yakmak istiyorum. Çerağın yanına gittim, mumu yakmak için uzattığım zaman çerağ yok oldu. Yerime oturdum. Çerağımı eskisi gibi yandığını gördüm. Hulâsa aynı durum üç defa tekrar edildi. Sonra şeyhle musahabe edip izin aldım ve gittim. Hesab ettim tam üç gün orada kalmışım"⁽¹⁷⁾.

Emir Buhari, İstanbul'a gelişinden kısa bir zaman sonra emr edildiği üzere şeyhi Abdullah-ı İllâhîye bir mektup yazar. Kendinin ve tanıdığı şeyh -lerin hâlini Farsça bir beyitle anlatır.

"Buyurdular ki hâlimi bildirip oradan Hazret-i Şeyh'e mektup yazdım, iç illerin dahi hâline şu beyitle işaret ettim"⁽¹⁸⁾.

Burada gönürlü rahat o kimsedir ki,yârin eteğine yapışmış, bir köşeye çekilmiştir⁽¹⁹⁾.

Mektubu alan Abdullah-ı İllâhî, beyti okuyunca Simav'dan ayrılmaktan vazgeçer, Daha uzun seneler burada ikamet eder. Nihayet Şeyh İllâhî de ömrünün sonlarına doğru İstanbul'a gelir. Emir Buhari'ye hilâfet verir. Evrenoszâde Ahmed Bey'in davetiyle Vardar Yenicesi'ne gider ve burada vefat eder (H.896/M. 1490)⁽²⁰⁾.

Hiç şüphesiz Nakşibendiyye tarikati,

Anadolu'ya Abdullah-ı İllâhî ile girmiş, Bayezid-ı Velînin davetiyle Emir Buharînin İstanbul'a gönderilmesi neticesinde de İstanbul'da gelişip yayılmıştır. Buharî 1477 yılında hilâfet olarak irşâda başladığına göre⁽²¹⁾, Nakşîliğin yayılışı İstanbul'da yaklaşık olarak bu tarihlere rastlamaktadır. Hüseyin Vassaf Bey de, "İstanbul'da ilk defa olarak Nakşibendî dergâhını tesis ve inşâ eden Ahmed Buharî hazretlerinin Eğrikapı dahilinde Ayvansarâyî üstünde mescid ve zaviyeyi inşa eylemiştir. Burada irşâd-ı ibâd ile meşgûl olmuştur." diyerek bu hususu doğrular⁽²²⁾.

Emir Buharî, Fatih Câmisi'nin batısındaki bugün kendi adıyla anılan sokakta bulunan evde irşad faaliyetlerini sürdürürken taliplerinin artması üzerine, II. Bayezid tarafından bu binaya ek olarak yeni hücreler yaptırılmış ve bu mekân tekkeye dönüştürülmüştür. Sonraları mensupları çoğalan Buharî, Ayvansaray ve Edirnekapı semtlerinde birer halife tayin edip iki yeni tekke daha açmıştır⁽²³⁾.

Merkez tekkenin ve daha sonra açılan tekkelerin şeyh (post-niş în ve tekke-niş în)'lerinin tarih sırasına göre birer listesi Mecmûa-ı Tekâyâ yazarı Zâkir Şükrü Efendi tarafından verilmiştir

1- Fatih Sultan Mehmed Han Cami-i Şerifi kurbünde Hz. Hoca Emir Ahmed Buharî Tekkesi şeyhleri⁽²⁴⁾

2- Edirnekapusu hâricinde Hz. Emir Buharî Tekkesi şeyhleri⁽²⁵⁾

3- Emir Buharî Tekkesi şeyhleri der-kurb-i Ayvansarâyî⁽²⁶⁾

Buharî 922 /1516 tarihinde vefat etmiştir. Türbesi halen Fatih Camii'nin batısında kendi adıyla anılan camiin yanında yol üzerindedir⁽²⁷⁾.

Vefatına, Bursa Kaplıca Medresesi müderrisi iken görevinden ayrılarak Buharî'ye bağlanan Hızır Bey Çelebi (öl. 1517) şu tarih manzumesini söylemiştir:

Müşkil imiş firkatî Şeyhin be-gâyet âh Şeyh
Kanda gitti bilmezsin ol mazhar-ı Allah Şeyh

Bu firâk u hasrete bu hecre vü bu hâlete
Gönlüme didüm ki ki di târîh didi vâh Şeyh⁽²⁸⁾

Lâmiî Çelebi de bir tarih manzumesi söylemiştir ki, bu manzumenin son beyti aynı zamanda türbenin kitabesi olarak hakedilmiştir;

Kanı ol şems-i hakikat sâye-i lutf-ı İllâh
Kutb-ı irşâd-ı tarikat mürid-i gerdûn-penâh

Şu'le salmışdı Buhârâ'dan doğup Rûm üstüne
Mefhar-ı âl-i abâ idi vü mülk-i dîne şâh

Kodî endim gibi ashâbın dolundı meh-sıfat
Gaym-i gamdan oldı lâbüd çîhre-i âlem siyah

Cân dimâğın çünkü bu sevdâ buhârî kapladı
Dil didi târîh ey Seyyid Buhârî âh vâh⁽²⁹⁾

Lamî'nin ifadesine göre, ölümünden az önce, dervişlerine "Takva ve birlik halinde olunuz." diye vasiyet etmiştir⁽³⁰⁾. Damadı Mahmud Celebi'nin anlattığına göre, ölümünden sonra bazı kerametleri zuhur etmişti "Efendi Hazretleri vefat edince mübarek cesetlerini bir çadır içinde yıkamıştık. Bir derviş su döküyordu. Bir derviş de mendille devamlı benim terimi siliyordu. Hayadan tere boğulmuştum. O esnada yaşayan bir kişi gibi üç defa gözlerini açıp baktılar. Kabre indirip toprak üzerine koyduğum zaman, hemen kendileri kiblede yana sağ taraflarına döndüler. Hazır olan hafızlar gayrı ihtiyarî salavat getirmeye başladılar⁽³¹⁾".

Yine Mahmud Çelebi anlatıyor. "Mübarek mezarlarının yanında bir defne ağacı vardı. O ağacın kesilmemesini dört defa vasiyet etmişlerdi. Bu vasiyete bakıp galiba üzeri örtülmesin demek istiyor demiştim. Zamanla dostlar, üzerini örtmek, türbe yapmak istediklerinde ağacın kesilmesi gerekti. Benimle müşâveret ettiler. Zahirin izin vermedim ama, ben gittikten sonra bildiğiniz gibi yapınız dedim. Gittikten sonra o ağacı kesmişler, etrafı duvar yapıp üzerini örtmüşler. Mübarek kabirleri rıhtım üzerinde ve taştan idi. O ağaç yeniden çıkmış büyümüşü. Taptaze ve yemyeşil uzayıp gider. Gayet güzel. Ne güneş dokunur, ne de hava"⁽³²⁾.

Lâmî, Emir Buhârî'nin usul ve terbiye tarzının şu esaslara dayandığını bildiriyor "Azîmete dayanan amel, sûreti terk, hafî zikre devam, sohbet, uzlet, az konuşmak, az yemek, geceleri ihyâ etmek, gündüzleri oruç tutmak, bidatten uzak durmak, sünnete bağlanmak, Hakk'a yönelmek, dünyadan kalbî rabıtaı kesmek"⁽³³⁾.

Emir Buhârî'nin şeyhi Abdullah-ı ilâhî, vahdet-i vücuda inanan Melâmî-meş rep bir mutasavvıftır. Şeyh Bedreddin'in Vâridât'ını ilk şerh eden kişi odur. Hacca giderken yanına Mushaf ile birlikte Mevlânâ'nın Mesnevi'sini alması da dikkate değer. Onun bütün eserlerinde, özellikle Mesleküt-Tâlibin ve'l-Vâsılın ve Zâdü'l-Müştakîn'inde vahdet-i vücudla ilgili kavramları açıkladığı görülür. O ve onun takipçileri, Mevlânâ ve İbni Arabî'nin eserleriyle yaygınlık kazanan vahdet-i vücud görüşünün Anadolu ve Özellikle Rumeli'de yayılmasında önemli rol oynamışlardır. His ve duyuşa dayalı Horasan tasavvuf mektebinin gereği olarak eserlerinde şiir unsuru da yer almaktadır⁽³⁴⁾. Halifelerinden birisi olan Emir Buhârî de şeyhinin vahdet-i vücud görüşünü benimsemiş, düşüncelerini aktarmada şiir unsurundan da yararlanmış, Onun aşağıda ilk defa yayımlanacak olan şiirleri bu hususu göstermektedir.

Eserleri:

1. Risâle fi't-tasavvuf (Süleymaniye Ktb. Halet Ef. No: 300/2, Lala İsmail Ef. No: 213/2; HAC. No: 40665; İstanbul Ün. Merkez Ktb. TY. 7221).

2. Mevlânâ'nın şiirlerine yazdığı şerhler

Emir Buhârî, Mevlânâ'nın bazı şiir ve beyitlerine Farsça şerhler yazmıştır. Bunlar, kütüphanelerde çeşitli isimler altında kaydedilmiştir. (Süleymaniye Ktb. No: KAR. 66750; Hacı Mahmud Ef. No: 40662, 40663, 40664; Hüsrev Paşa, No. 56445; BEŞ. 12926; Millet Ktb. Ali Emiri, No: 6458; İstanbul Ün. Merkez Ktb. No: 7222, 7223, 7779; Nurosmaniye Ktb. No. 1737; Bayezid Devlet Ktb. No. 10073.

3. Farsça Divançe: Millet Ktb. Ali Emiri, No. 13061. Vassaf Bey, Emir Buhârî'nin "Hakâyık-ı sūfiyeden bâis pek çok manzumeleri vardır." diyerek Farsça iki beytini zikreder. Fakat Farsça divan veya divançeden bahsetmez.

4. Türkçe Divançe; Bu eserden ilk olarak söz eden Hüseyin Vassaf'tır⁽³⁵⁾. Ancak, aşağıda görüleceği üzere, Süleymaniye Kütüphanesi (Atf Ef. No; 1398)'nde kayıtlı olan bu şiirler, bir divançe meydana getirmeyecek kadar azdır.

Emir Buhârî'nin Türkçe Şiirleri:

Emir Buhârî'nin Türkçe şiirleri, yukarıda belirtildiği gibi, Süleymaniye Ktb.. Atf Ef. No: 1398 numarada bulunan Halvetî-Sünbülîlere ait bir mecmuatü'r-resâil içindedir. Buhârî'ye ait şiirlerin bugüne kadar değerlendirilmemesinin sebebi, bu yazmanın Sünbülîlerle ilgili zannedilmesinden olabilir. Şu hususu da belirtelim ki, Lemezât'ta adı geçen Sünbülî dervîşi Emir Buhârî'nin şair olup olmadığı belli değildir. Ve bu şiirler Sünbülî dervîşinin olamaz. Zîrâ şiirler incelendiğinde görüleceği gibi, Emir Buhârî, Nakşî olduğunu birkaç yerde söyler. Kanaatimizce mecmuayı yazan kişi, adı geçen Buhârî'yi Sünbülî dervîşi sanmış olmalıdır.

Şiirlerin yer aldığı mecmuada şu risaleler mevcuttur

1- Hâzâ Risâle-i Hz. Şeyh Sünbül Ef. (yk. 1b-16a). Bu risale, safilerin devranı hakkında Türkçe bir eserdir.

2- Hz. Musa (A.S.)'nin münacaatıyla ilgili bir rivayet (yk. 16b).

3- Hâzâ Silsile-nâme-i Manzûme-i Adlî Ef. (yk. 17b-18b). Bu manzum silsile-nâmede Sünbülî meşayihinin listesi verilmektedir.

4- Silsile-nâme-i Halvetiyye (yk. 19b-25a).

Mensur Arapça bir risaledir:

4- Min Kelâm-ı Emîr Efendi-Buhârî (RA.) (yk. 25b-37b).

Makalemizin konusu teşkil eden Emir

Buharî'ye ait şiirler söz konusu yapraklar arasında bulunmaktadır.

5- Min Kelâm-ı Şeyh Muhammed Efendi (yk. 37b-38b).

Emir Buharî'nin şiirlerinden sonra kaydedilen Şeyh Muhammed Efendi'ye ait üç tane daha şiir bulunmaktadır. Mürşidi mahlaslı bu şiirler, Emir Buharî'nin üslûbuna çok yakın olmakla birlikte, Mürşidî'nin kimliğini tespit edemediğimizden bu zatın ve şiirlerinin Emir Buharî ile ilgisi hakkında birşey söyleyemiyoruz.

6- Şems-i Tebrizî ve Yahya Efendilere ait dokuz beyt (yk. 39a).

Mecmuada Emir Buharî'ye ait 31 gazel, 3 murabba, 14 nazm, 8 müfred ve 1 adet mesnevi (bkz. 57. şiir) bulunmaktadır. Şiirlerini eski Anadolu Türkçesi ile yazan Buharî'nin bu şiveyi ne zaman öğrendiğini tespit etmek mümkün değildir Şeyhi Abdullah-ı İlahî'nin Buhara'ya gidip Anadolu'ya Emir Buharî ile birlikte döndüğü dikkate alınrsa, o devirde Buhara ile Anadolu'da yetişen sûfî ve ediplerin birbirleriyle yakın münasebette oldukları söylenebilir. Buna göre Buharî, Anadolu şivesini daha Buhara'da iken öğrenmiş; tesirinde kaldığı Yunus'u ve Yunus tarzında ilâhîler yazan Anadolu sûflerini okumuş olmalıdır. Yahut o, bu şiirleri Anadolu'ya geldikten çok sonraları Abdullah-ı İlahî'den irşad olduktan sonra kaleme almış olabilir.

Emir Buharî, şiirlerinde Buharî mahlasını kullanmaktadır. Bazı şiirleri ise mahlassızdır. Şiirlerinin birkaçında gerek tarikâtı Nakşibendîlik'ten ve gerekse mürşidinden övgüyle bahseder (Meselâ bkz. 2,3., 34. şiir). Şu beyitlerde de şeyhinden söz etmekte ve "Yâ İlahî" hitabını tevriyeli kullanmaktadır.

Eşiğünden özge kanda varayım
Seni koyup yâ kime yalvarayım

Yâ İlahî sen esirge beni kim
Bir zaîf ü âciz ü bîçâreyim 26/1-2

Şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla dünyadan el etek çekmiş, kendini tamamen uzlete ve Allah aşkına adanmış bir mizaca sahip olan şair, kendisi için sıkça kullandığı "divâne" sıfatıyla cezbeli kimliğini açıkça belirtir (bkz. 4/1, 5/1, 6/1).

Buharî, şiirlerinde Yunus Emre'den etkilendiği açıkça görülür. Bu etki ifade kalıplarında ve söyleyişlerde olduğu gibi, teşbih ve mecaz sisteminde de belirgindir. İki şairi birkaç örnek vererek karşılaştıralım:

Yunus:
Hemân bu bîçâre Yunus aşkıla âşinâyımış⁽³⁶⁾
Emir Buharî:
Gönül hod ol nigâr ile ezelden âşinâyımış (9/1)

Yunus:

İy bizimle yâr olup dostu giden gelsün berü
Yok eyleyüp kendözün cân terkiden gelsün berü⁽³⁷⁾

Emir Buharî:

Cur'a-ı tevhîdi nûş iden gelsün berü
Kendözünü mest ü serhoş eyleyen gelsün berü (11/1)

Yunus:

Işkun aldı benden beni
Bana seni gerek seni
Ben yanaram dün ü günü
Bana seni gerek seni⁽³⁸⁾

Buharî:

Işkun bana hâdî yeter
Gayrı neme gerek benüm
Ol hem gam-ı şâdî yeter
Gayrı neme gerek benüm (34/1)

Şimdi de Emir Buharî'nin kullandığı bazı teşbih ve mecaz unsurlarından örnekler verelim. Meselâ o, âşık için pervane, divâne, merdâne, mestâne, sergerdân, hayran, bülbül, kul ve benzeri teşbih ve sıfatları kullanır⁽³⁹⁾. Ona göre âşık, can ve cihanı terk etmiş, didâr için can ve baş oynatmış, Hak yolunda bir meydan eri, aşk ile canı dâima zinde olan ölümsüz bir kişi; aşk sarayının serveri olmuş bir şahsiyettir⁽⁴⁰⁾.

Şair, aşk için de mey, gülzâr, saray, belâ, eğlence, mürşid, sermaye, şarap, pir gibi benzetmeler kullanır. Mürşidin yanağı vahdetin tecellî ettiği bir şem', mürşid, manevî tasarrufuyla sultan ve yine mürşidin sözleri de. cür'a-ı tevhiddir. Diğer taraftan mürşid, aşk meclisinin sâkisi olarak nitelendirilir Dünya kesrettir, masivadır, har (diken)dür. Orası, gönül verilecek, eğlenilecek yer değildir. Âşık ne dünyaya ne de cinâna heves eder.

Heves itmez ol cinâna
O da bir hevâdur ey dost

Bu cinâna bakmaz ol kim
Sana âşinâdur ey dost 14/4-5

Âşığın amacı, vahdet deryasına dalmaktır "Mânâ" ise bir genc (hazine)tir. Âşıklık bu mânâ hazinesine ulaşmaktır.

Buharî'nin şiirlerini umumî olarak değerlendirdiğimizde, onun, biraz rind ve hatta melâmî meşrepli bir vahdet-i vücutçu olduğunu söyleyebiliriz: Buharî'ye göre sûfînin gayesi "rızâ-yı Hak'tır, dünya muradı değildir" (9/5, 23/1).

Şu beyitlerde onun vahdet ehli bir sûfî olduğunu görüyoruz: Bezm-i fenaya varsa girmeye himmetün
Terk it vücûdum bu benlik yiri degül (8/4)

Beden halkıla kesretde gönül Hakkıla vahdetde

Müdâm olmak bu hâletde aceb özge safâyımış
(9/4)
Nihayet şu denebilir ki, Buharî şiirlerinde ortaya koyduğu fikirlerle zühd ve takvaya dayalı günümüz Nakşî anlayışının tersine, tarikat anlayışını muhabbete, daimî zikre, aşka, melâmete ve vahdet-i vücuda dayandırmaktadır.

Tarîk-ı ışk çü tuyduk melâmetlikimiş
Bu yolda nâm gözetmek hatâyımış bildük 19/5
Buharî bu şiirleri muhakkak bir cezbe ile söylemiştir. Asıl gayesi kanaatimizce şiir yazmak olmadığı gibi (bkz. 29/10, 31/4), bir sanat göstermek de değildir:

Ko şi'rî Buharî hamûş ol hamûş
Yol uzakdur uzak yarak gör yarak 31/4
İy **Buharî** beyti ko dâim teveccüh Hakk'a kıl
Şi'r dimekden gelen zevk ü safâdan vâz gel 32/5

EMİR BUHARİ'NİN

yk. 25 b Min Kelâm-ı Emir Efendi Buharî Rahmetu'llahi aleyh
1

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün
Bir ulu dergâh-ı Hak'dan intisâbum var benim
Hak bilür kim oradan çok feth-i bâbum var benim

Götürür gözden hicâbı zulmetin tâliblertün
Nûr virtür âleme bir âfitâbum var benim

Âhiretde nesneden gam yimezem dostlar
Dünye'de anun gibi âlf-cenâbum var benim

Arzu eyler cân u dil hıdmetinde olmağı
Ol sebebdenür ki gâyet ıztırâbum var benim

Cümle evrâkum dirüp dürdüm bu ilmün defterin
Şimdi harfî nakşî yok bir hoş kitâbum var benim

2
Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Bir azîze istinâdum var benim
Ana gayet i'timâdum var benim

Toprağa kılsa nazar altun ider
Çok şu denlü i'tikâdum var benim

Hak bilür kim görelî bî-ihdiyâr
Cân u dilden inkiyâdum var benim

Ben cinân u hûr ile aldanmazam
Dahî özge bir murâdum var benim

Uymazam ışkun yolında zâhîde
Başka re'y-i ictihâdum var benim

Böyle olmakla birlikte Buharî, yazmış olduğu şiirleriyle bilhassa kendi müntesibi olan şair meşrepli dervişlerini etkilemiştir. Bunların başında gelen Lâmiî Çelebi, şeyhi Buharî'nin:

Kıldı bir yâre beni şeydâ gönül
Hânümânım eyledi yağma gönül
Kimse itmedi bana illâ gönül
Hey gönül şeydâ gönül rüsvâ gönül

bendiyle başlayan murabbana nazire yazmıştır. "Hey gönül şeydâ gönül rüsvâ gönül", "Hey gönül dâna gönül bînâ gönül" mütekerrir mısralarıyla yazılan murabbalar, çağında Melihî, Fatih Sultan Mehmed (Avnî) ve Ahmet Paşa gibi şairlerin nazireleri ile yaygınlık kazanan "Vay gönül vay bu gönül vay gönül evvay gönül" mütekerrir mısralı murabbalarını hatırlatmaktadır⁽⁴¹⁾.

TÜRKÇE ŞİİRLERİ

3
Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

yk. 26 a

Tarîk-i Hakk'un a'lâsı tarîk-i Nakşebendîdür Tarîk-i
Nakşebendînün reisi Mîr Efendi'dür

Müsellem elimle illerde anun yolu vü hâlidür
Kalan te'sîr-i dillerde anun nush u pendidür

Şu denlü zahir ü bâtın olubdur Hoca'nun nakdi
Görenler bir nazar anı diyeler kim o kendidür

Aceb âhû-yı vahşîdür gönül kimseye sayd olmaz
Şikâr iden hemân anı senlin cezbün kemendidür

Demidür şimdiden gini nazar kılsan Buharî'ye
Ki ol bî-çâre oğlandan tapunun dermendidür

4
Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

Ben ol dîvânem ki kodum elden nâm u nâmusı
Anı gördüm gözümden çıkdı anun gayrı kamusı

N'iderem hûr u rıdvânı bana anı gerek anı
Anunla olıcak birdür bana cennetle tamusı

Gerek gamdur gerek şâdî gönül reng almaz anlardan
Bana şâdî vü gam yeter hemân ol dost kaygusı

yk. 26 b

Dirîgâ hâb u gafletde geçürdün nâzenîn ömri
Bir iki gün uyan bârî niçe bir gaflet uyhusı

Gönül virmez Buharî bu cihânun mâl u mülkine
Yiter bir lokma bir hırka anun me'kûl ü melbûsı

5

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Halk içinde gerçi bir dîvâne yüz
Hakk'a biliş halkdan bîgâne yüz

Tuymuşuz dîvâneliğin kadrini
Sanmanız kim bir dahî uslanayuz

Şem'-i ruhsârün görüp cân atmışuz
Dostlar pervâne yüz biryâne yüz

Hamdül'illah genc-i ma'nâ bizde var
Sûretâ gerçi ki vîrâne yüz

Hakk'a virdük biz Buhârî gönümüz
Hiç ola mı gaynla aldanayuz

6

Mefûlü Mefâilü Mefâilü Feilün

Hak yoluna dil virene dîvâne mi dirler
yk. 27 a
Dîvâneymiş tatalum ustana mı dirler

Bu halk benüm hâlîmi bilsem neye tanlar
Işk işini tuyan kişi katlana mı dirler

Şol sîne ki ışk ile harâb ola kon olsun
Ma'mûr asıl oldur ana vîrâne mi dirler

Işkunda şu kim başıla cân terkini urmaz
Âşıklar içinde ana merdâne mi dirler

Işkun meyin ol kimse ki geh koya geh içe
Bu bezm-i safâda ana mestâne mi dirler

7

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Aklum aldun dün ü gün derdünle ser-gerdânınam
N'ola ger hayrânısam yâ Rab senün hayrânınam

Hâr-ı dünyâdan çıkup gülzâr-ı ışka gireli
Giceler tâ subha dek bülbül gibi nâlânınam

Cân ü baş oynayu yolunda dîdâr isterem
Sanma zâhidler gibi ben âşık-ı rîdvânınam

Kimi dünyâ kulu bu halkun kimi cennet kulu
yk. 27 b Bilmiş olun dostlar ben anınam benanınam

İy Buhârî sana ol devlet yiter kim diye dost
Sen benim kemter kulumsun ben senün sultânınam

8

Mefûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

Kangı kimesne cümle cihandan beri değül
Merdân-ı râh içinde öl meydân eri değül

Şunlar ki işkunla değül cânları zinde
Hakkâ budur ki anlar ölüdür diri değül

Tâ'atda sanma kendimi gönül çün yabanda

Âdem didükleri süntü ile deri değül

Bezm-i fenâya varsa girmeğe himmettin
Terk it vücüdüm bu benlik yeri değül

Bil iy sarây-ı ışkda serverlik isteyen
Serler fidî gerek ki bu ser serseri değül

9

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

Belâ-yı ışk-ı yâr ile cânım mübtelâyımış
Gönül hod ol nigâr ile ezelden âşınâyımış

Hevâ-yı dostdan özge ne sevdâ varise ey dil
Huda hakkıyıçün anlar hebâyımış hebâyımış

Murâd-ı nefis yolında gönül yel gibi yelerken
Hevâ-yı ıskâ yeltenmek abes bâd-ı hevâyımış

Beden halkıla kesrette gönül Hakk'ıla vahdetde
Müdâm olmak bu hâletde aceb özge safâyımış

Rızâ-yı Hakk'ıla dünyâ muradın cem' ü kasd itmek
Hatarlu yol imiş gayet sakın iy dil hayâyımış

10

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

Neme gerek benüm bilsem bu halkun kuru gavgâsı
Bana yitmez mi âlemde hemân ol dost sevdası

yk. 28 a Gönül virenler ol şaha yüz uranlar bu dergâha
Ne baksın izzile câha yiter anlara Mevlâsı

Bu yolda sen makâm menzil hiç idinmeyesin iy dil
Ne menzilde olursan bil anun var dahi a'lâsı

Bakanlar rûy-ı dildâra ne meyl itsün bu gülzâra
İki âlemde anlara yiter hüsnün temâşâsı

Visâle irmeğe iy cân tatalum olmaya imkân
Gönülden çıka mı bir ân senün vaslun temâşâsı

11

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Cür'a-i tevhîdi nûş eyleyen gelsün beril
Kend'özünü mest ü serhoş eyleyen gelsün berü

Hak cemâlinden gönül gözünü bir ân ırmayup
Hak'dan ayruğun ferâmûş eyleyen gelsün beril

Zikr bahrine talup müstağrak u hayran olup
Kendüyi bî-akl u bî-hûş eyleyen gelsün berü

Her nefesde sırrile yüz bin mühâcât eyleyüp
Zahirin halk içre hâmuş eyleyen gelsün beril

Böyle bizden dâyimâ mestâne sözler işidüp
Şevkıla deryaya bin çüş eyleyen gelsün beril

12

Feilâtün (Fâilâtün) Mefâilün feilün (Fa'lün)

yk. 28 b Demler olur ki pâdişâh oluram
 Seyr-i eflâkde küllâh oluram
 Nurlar saçmak isterem gûyâ
 Gökler üstinde mihr ü mâh oluram

Cümle âlem gözümde çöpçe degül
 San ki ben bu cihânâ şâh oluram

Gâh olur kim zelif ü hor u hakîr
 Ayak altında hâk-i râh oluram

Bir nefes gâfil olıcak Hak'dan
 Başdan ayağa hep günâh oluram
 13
 Mefâîlün Mefâîlün Feûlün

Ne kaygu ana kim yân sen oldun
 Ne gam ana ki gam-hân sen oldun

Zihî varlık ki yoklıkda komuşsun
 Zihî yoklık k'anun van sen oldun

Kamunun yân var âşikiarun lîk
 İki âlemdeki yân sen oldun

Zihî devlet sa'âdet anlara kim
 Cihânda hâsıl-ı kân sen oldun

Buhârî gönlini ışka virelden
 Gice vü *gündüz* efkârı sen oldun
 14
 Mütedefâilün Feûlün

Bu cihan fenâdur iy dost Katı bî-bekâdur iy dost

yk. 29 a Ola dil sentinle dâyim
 Niçe hoş safâdur iy dost

Şol ömür ki sensüz olur
 Kamusı hebâdur iy dost

Heves itmez ol cinâna
 O da bir hevâdur iy dost

Bu cihâna bakmaz ol kim
 Sana âşinâdur iy dost

Ne ola atâ umarsak İşümüz hatâdur iy dost
 Dil ü cânı tek kabûl it Yoluna fidâdur iy dost

Nazar it Buhârî'ye kim
 Katı mübtelâdur iy dost
 15
 Feilâtün Feilâtün Feilün

Pür midür ışkıla humhânelerün

Toptolu şevkıla meyhânelerün

Na'ra urup yakalar çâk iden
 Sağışa gelmeye dîvânelerün

Âşinâna ne kadar remz itsen
 Zerresin tuymaya bîgânelerün

Gönlümi ışkıla vîrân itdügüm
 Toludur gencile vîrânelerün

Şem'-i ruhsârı görüp cân atuban
 Bâl u perden geçe pervânelerim

Bahr-i ışkunda garîk olmayanun
 Eline gire mi dür-dânelerün
 16
 Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Dost yolına dil u cânı nisâr itsem gerek

Cümle bu varımı bir gün târ-mâr itsem gerek

yk. 29 b Buncadan sakladuğüm cân u gönül esrârını
 Kalmayup sabrum cihâna âşikâr itsem gerek

Kesret-i esbâb ile çün ki yol varmazımı
 Cümlesini tağdup fakr ihtiyâr itsem gerek

Gurbetimiş dostum çün bu yolun sermâyesi
 Uzlet idüp ben dahi terk-i diyâr itsem gerek

Gitdi sabrum baş açuk dîvâneyem şimden giri
 Niçe ırzum gözleyüp namus u âr itsem gerek
 17
 Mef'ülü Mefâîlün Mef'ülü Mefâîlün

Bu cânı komayınca ol cân ele mi girer
 Ya değme belâ ile cânân ele mi girer

Vaslun heves idenler derdünü kabul itsün
 Derd olmayıcak dilde derman ele mi girer

Çün ana gönül virdün geç iki cihândan sen
 Ol yârı ne sanursın ele mi girer

Işk oldı çü mihmân kıl ana fidâ cânunı
 Bir dahi anun gibi mihmân ele mi girer

yk. 30 a Var benliğini terk it kulluk yolını tut kim
 Kul olmayıcak iy dil sultân ele mi girer
 18
 Mefâîlün Mefâîlün Feûlün

Ne efkâr ki bu Hak'dan mâsivâdur
 Huda hakkıyçün anlar hep hevâdur

Bu dünyâya nice gönül viresün
 Gönül kim anunile âşinâdur

Aceb bilsem nesine aldanurlar

Sular kim bu cihâna mübtelâdur

Cinân u hûri âşıklar yanında
Huda hakkıyçün iy zâhid hevâdur

Safâdur her ne kim eydürse
Hak'dan Eğer derd ise de ayn-ı devâdur

Huda'dan gayrısın sevdi idinme
Hatâdur iy gönül gayet hatâdur

Başun gavgâdadur sultân isen de
Huzur anun kim âlemde gedâdur

Ne gam sana Buhârî çün şefî'tin
İki âlem emîri Mustafâ'dur
19
Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün (Fa'lün)

Cihan didükleri dâr-ı fenâyumış bildük
Safâ vü zevki anun bî-bekâyumış bildük

Tapundan özge ne sevda ki ola âlemde
Abes hevâlarımış hep hebâyımış bildük

Bu gönlümüz kamudan uzlet itdüğü müdâm
0 hod bir özge ile âşinâyımış bildük
Visâl-i Ka'besi yolında gam buriyyeleri
Kamusu Merve hakıyçün Safâyımış bildük

Tarîk-ı ışk çü tuyduk melâmetlikimiş

Bu yolda nâm gözetmek hatâyımış bildük
20
Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün
yk. 30 b Ehl-i dünyâ bu fenâ mülkine mağrûr olmasun
Hey den ol bî-çâreler igende mesrur olmasun

Şol gönül bil ki Hak ışkıyla vîrân olmaya
Ol harâb olası ko hergiz ma'mûr olmasun

Her gören her işiden Mecnûn diyü ta'ne urur
Bu cihanda kimse hiç ışkıla meşhur olmasun

Aks-i ruhsârun görüp hemişe pertev salalar
Dâyimâ bu hâne-i dil nice pür-nûr olmasun

Her ne cevrün varise râzıyam eyle dostum
Âsitânundan Buhârî tek hemân dûr olmasun
21
Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Fârîğ ü âzâde iken bend-i dildâr oldum
Dek dururken ne aceb bend ü giriftâr oldum

Şu nevalar ki yelerdüm kamu yellere ile
Gözlerümden kamusu çıkdı vü bî-zâr oldum

İşk irelden bana bu iki cihan oldı harâm
Bilünüz dostlar ben âşık-ı dîdâr oldum

Neng ü nâmın saklayanlarda çü ışk olmazımış
Irz u nâmûsı kodum elden ü bî-âr oldum
Cümle âlem bana ağıyâr ola gam yimezem
Hamdülillah hele ben ıskun ile yâr oldum
22
Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

yk. 31 a Bu âşıklık mıdur ey dil mahabbet böyle mi olur
Anı cândan sevenlerde ya hâlel böyle mi olur
Hevâyile heves hâlün cihân fikridür eşğâlün
Perîşân cümle ahvâlün ibâdet böyle mi olur

İşün tül-i emel fikri gönülden çıkdı Hak zikri
Hiç utanmaz mısın Hak'dan ferâgat böyle mi olur

Dürişdün zikr-i Mevlâ'ya giril taldun bu dünyâya
Hak'a tâlib olanlarda hakikat böyle mi olur

Çü gönül Hakk'ı zikr eyler ya anda mâsivâ neyler
Aceb sen nice sâliksin tarikat böyle mi olur

İşün yâ gaflet uyhusı yahod bu dünye kaygusu
Kam âr u kanı gayret ya himmet böyle mi olur

Bu halk içre adun sûfi çıkardun cubbe-i sûfi
Kanı zühd ü kanı takvâ ya tâ'at böyle mi olur
23
Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Hak rızâsıdır bizüm maksûdumuz
Andan artuk yok durur ma'bûdumuz

Biz aceb tâcirlerüz dünyâda kim
Satmışuz ma'dûma hep mevcûdumuz

yk. 31 b Hak bilür ki her neye kılısak nazar
Andan özge yok durur meşhûdumuz

Nâr-ı ışkıla dutuşduk şöyle ki
Tâ ebed yanar gönülden odumuz

İşümüz dâyim Hak'a kulluk durur
Andan artuk yok durur ma'bûdumuz
24
Feilâtün (Fâilâtün) Mefâilün Feilün (Fa'lün)

N'ola artarsa dün ü gün âhum
Ansuzın ıska uğradı râhum

Gitdi nâmûs u nâm u izzet ü câh
Görünüz bana n'itdi ol şâhum

Arş u Kürsî'ye bakımaz aslâ
Dil evidür benüm nazar-gâhum

Terk U yokluk huzûn anlayalı
Bana câh oldı izzile câhum

Bu firâka Buhârî sabr idemez
Ol garfbi esirge Allâh'um

25

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün
Gâh olup halvet ister gönlümüz
Halkdan hep uzlet ister gönlümüz

Her kimi görsek hemân vahşî gibi
Kaçup andan vahşet ister gönlümüz

Gâh olup hal kıla idüp ihtilal
Kesret içre vahdet ister gönlümüz

Gâh ışk u gâh şevk u gâh zevk
Gâh derd ü mihnet ister gönlümüz

Ber-karâr olmaz imiş ahvâl-i ışk
Dürlü dürlü hâlet ister gönlümüz

26

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Eşiğünden özge kanda varayım
Seni koyup yâ kime yalvarayım

yk. 32 a Yâ ilâhî sen esirge beni kim
Bir zaîf ü âciz U bî-çâreyim

Bir yana nefsüm çeker bir yana ışk
Bu aralıkda katı âvâreyim

İy dirîgâ nefs elinden gönlümü
Bilimez ki nicesi kurtarayım

Sana dutdum yüzümü yâ Rabbenâ
Seni koyup yâ kime yalvarayım

27

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Tâ ezelden câna ışkun şöyle te'sîr eyledi
Ben za'îfi dahu yiğit olmadın pîr eyledi

Bu yıkuk gönlüm yine bir gence tuş olmuş gibi
Kim hayâlün dâyim ol vîrânedeyir eyledi

Hük-m-i Hak'dur eşiğünden böyle dîr iden beni
Sanma bu bîçâreyi sa'yinde taksîr eyledi

Bir nefes senden cüdâ olmak muhâl idi bana
Çâre ne çün Hak ezelde böyle takdîr eyledi

Hamdülillah bu'd-ı sun yoluna mâni' degül
Koma dâyim elden ol telkini kim pîr eyledi

Nakşibendiyye edâsında bugün bir sikke kor
Nakş-ı yârî her dilün levhinde tasvîr eyledi

Ko Buhârî daimî tedbir kazaya vir rızâ
Var mı bir tedbîr kim takdîri tağyîr eyledi

28

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

yk.32 b Gel beril hey mübtelâ olan gönül

Başdan ayağa belâ olan gönül

Cânuma zikr-i safa olan gönül
Ruhuma fikr-i gıdâ olan gönül

Nâgehânî dolanuban yâdda
Dil-rübâsından cüdâ olan gönül

Söyle bu gurbetde ahvâlün nedür
Hey sözi derde devâ olan gönül

Çöpe saymayup cihânun beğligin
İhtiyâr ile gedâ olan gönül

Işk yolında giden tâliblere
İzi tozi tütüyâ olan gönül

Yâd olursa cümle âlemden ne gam
Anumla âşinâ olan gönül

29

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Kıldı bir yâre beni şeydâ gönül
Hânümânâm eyledi yağma gönül
Kimse imedi bana illâ gönül
Hey gönül şeydâ gönül rüsvâ gönül

Gâh zâhidsin gehî mestânesin
Gâh âkil geh katı dîvânesin
Çâre yokdur sana ki uslanasın
Hey gönül şeydâ gönül rüsvâ gönül

Bir nigâra bizi meftûn eyledün
Kanlar ağlatdun ciğer hün eyledün
Adumuz halk içre Mecnûn eyledi
Hey gönül şeydâ gönül rüsvâ gönül

Şevkıla âlemlere toldun yine
Dek dururken bilmezem n'oldun yine
Varısa sen ışka tuş oldun yine
Hey gönül şeydâ gönül rüsvâ gönül

Yile virdün bu hevâda varumuz
Yire çaldun namus ile ârumuz
Âleme keşf eyledün esrârumuz
Hey gönül şeydâ gönül rüsvâ gönül

yk. 33 a Eyledin bizi melâmet illere
Hırmen-i nâmûsı saçdun yıllere
Oluban dîvâne düşdün dillere
Hey gönül şeydâ gönül rüsvâ gönül

Işk-ı yâre bizi mihmân eyledün
İşümüz efgân u nâlân eyledün
Hâlümüz dillerde destân eyledün
Hey gönül şeydâ gönül rüsvâ gönül

Şîşe-i sabn yire çaldun giril
Işk sazını ele aldım giril
Âleme âvâzlar saldun giril

Hey gönül şeydi gönül rüsvâ gönül

Niçeye dek bu hevâyile heves
Şimdiden girü uşan vakt oldu pes
Bu nigârımı esîrge bir nefes
Hey gönül şeydâ gönül rüsvâ gönül

Şi'ri elfâzı ko kesb eyle hâl
Ehl-i hâl ol nice bir bu kıl u kâl
Kâldeki didi sana böyle kal
Hey gönül şeydâ gönül rüsvâ gönül

Hakk'a meşgûl ol yiter lâf eylegil
Mâsivâdan vâz gel sâf eylegil
Böyle m'olur tâlib insaf eylegil
Hey gönül şeydâ gönül rüsvâ gönül
30

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün
Himmatüni eyleyüp alâ gönül
Hak cemâlin eyledi sevda gönül
Bu cihâna bakmadı aslâ gönül
Hey gönül dâna gönül bînâ gönül
Gaflet içre kalmayup açdun gözüñ
Mâsivâdan cümle kesdün kendözün
Hak Ta'âlâ'dan yana tutdun yüzün
Hey gönül dâna gönül bînâ gönül

Çünkü görmedün bekâsın âlemün
Hep kodun zevk u safâsın âlemün

yk.33 b Vay ne hoş tuydun fenâsın âlemün
Hey gönül dâna gönül bînâ gönül

Nür-ı Hak'dan eyleyüp kuhl-ı basar
Gayr-ı Hakk'a kılmadun kat'â nazar
Girü aslundan yana itdün güzêr
Hey gönül dâna gönül bînâ gönül

Dün U gün Hak yolına sa'y eyledün
Her hevâdan nefsüni nehy eyledün
Akıla uydun ne hoş re'y eyledün
Hey gönül dâna gönül bînâ gönül
31
Feülün Feülün Feülün Feül

Gözün aç gözün cümle eşyaya bak
Ki yok nesne illâ zuhûrât-ı Hak

Gel içerü gir Hakk'ı isterisen
Yabanda arama değıldür ırak

Şu kim nür-ı Hak'dan nasîbi ola
Bu sözün yeter ana ders U sebak

Ko şi'ri Buhârî hamûş ol hamûş
Yol uzakdur uzak yarak gör yarak

Eğer sâlikisen kanı ya taleb
Eğer vâsılısan nedür bu kalak
32
Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Cennete itme heves zâhid hevâdan vâz gel
Merd isen ol tâlib-i Hak mâsivâdan vâz gel

Hak'dan artuk gönlüne her ne gelürse nefy kıl
Gayrı fikri ko abes mâlihulyâdan vâz gel

Her amelde Hak rızâsın gözle ancak gayrı ko
yk 34 a İşün ihlâsıla kıl şîrk ü riyâdan vâz gel

Hak yolında ihtilât-ı halk ırar çünkim seni
Cümlesinden uzlet it hep âşinâdan vâz gel

İy Buhârî beyti ko dâim teveccüh Hakk'a kıl
Şi'r dimekden gelen zevk ü safâdan vâz gel
33

Müstefilâtün Müstef' ilâtün

Gözden götür çün sen ol nikâbı
Neyler ara yirde ten hicâbı

Nefsün zulümâu görürülür hep
Çün toğa mahabbet âfitâbı

Fürkat odıdur asıl cehennem
Gösterme bize sen ol azâbı

Bilmez rai ışkı zâhid-i huşk
Sâkî beri sun sen ol şarâbı

Hâşâ ki Buhârî ola mahrûm
Çün sanadur anun intisâbı
34

Müstef' ilün Müstef' ilün

Işkun bana hâdf yeter
Gayrı neme gerek benim

Ol hem gam-ı şâdf yeter
Gayrı neme gerek benim

Sanman kerâmet isterem
Yâ dürlü hâlet isterem
Ben âşıkam zât isterem
Gayrı neme gerek benim

Işkun olal'dan mâyemüz
Göklere düşdi sâyemüz
Vaslun durur ser-mâyemüz
Gayrı neme gerek benim

yk. 34 b Çıkdı gözümden bu cihân

Birdür bana assı ziyân
Işk oldu eğlencem hemân
Gayrı neme gerek benim
Işkun bana yol gösterür
Gâh sağ u gâh sol gösterür
Toğn yolu ol gösterür
Gayrı neme gerek benim

İşkun bana müşsid yeter
İşkıla cân sana yiter
Anunıla her baş biter
Gayrı neme gerek benim

İşkun didüğüm pîr imiş
Şeyhü'ş-şüyüh ol mîr imiş
Çün ikisi de bir imiş
Gayrı neme gerek benim
35
Mefâilün Mefâilün Feülün

Dil ü cân gözini cânândan ırma
Önüni sonunu aslâ kayırma

Nazar kıl sende yoğısa bu hâlet
Nakışbendiyye'nün yolına girme
36
Mefâilün Mefâilün Feülün

Alal'dan berü hocandan sebak
Giriftâr-ı Hak'am giriftâr-ı Hak

Benüm hâlümü bilmek isterisen
Ferâset göziyle yüzüme bak
33
Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Bu yolın kim her kişi dadın tuya
Cümle vann terk idüp elden koya

Çıka gözinden anun iki cihân
Her işi koyup hemân ışka uya
38
Mefâilün Mefâilün Feülün

yk. 35 a Gönülde zikr ü fikrün ırma yâ Rab
Bize bir gayrı sevdâ virme yâ Rab

Gerekmez bize ne dünyâ ne ukbâ
Hemân senden bizi ırma yâ Rab
39
Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Yâ Rab ol gün ola meylüm sana yarar kul olam
Dürüşüp dergâhuna kapunda ben makbûl olam

Fikrünüle dâyimâm müstağrak u hayrân olup
Her nefesde cân u dilden zikrüne meşgûl olam
40
Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Âşık olan ırmaya cânân cemâlinden gözin
Âşık oldur kim neye baksa göre cânân yüzün

Nüş itilip işkun meyini şol kadar mest ola kim
Seçmeye esriklüğünden gicesiyle gündüzün
41
Mefâilün Mefâilün Feülün

Gönül virdükçe gör ol mâsivâya
Sakin meyi itme ayruk mâsivâya
Yiter sevdâ i zâhid-i cinânî
Niçe bir yiltenürsün bu hevâya
42
Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

yk. 35 b Özge sevdâlarda geçdi ömrümüz
Kun gavgâlarda geçdi ömrümüz

Ârzu-yı mansıb u sevdâ-yı cân
Bu temennâlarda geçdi ömrümüz
43
Mefâilün Mefâilün Feülün

Cihân içinde oldur merd-i kâmil
Ki Hakdan bir nefes olmaya gâfil

Çü aklıla eritmez bu kemâle
Kodı akl vü ışka uydı âkil
44
Me' ülü Fâilâtün Me' ülü Fâilâtün

Say it ki Hak yolına olmaya nesne mâni'
Ser-mâye eldeyiken ömrüm kılma zâyi'

Arz itseler dü kevnî bakma yüzine aslâ
Yârümden ayruğıla zinhâr olma kâni'
45
Merâilün Mefâilün Feülün

Tarık-ı ışk gâyet müşkil ancak
Bu yolda istikâmet müşkil ancak

Vefî fi'l-cümle hâlet tuymamişken
Kun zühde kanâat müşkil ancak
46
Feilâtün Mefâilün Feilün (Fa'lün)

Bu gönül katı bî-karâr ancak
İşi her lahza âh u zâr ancak

Yüzüme bir nazar bakan ider
Bunun içinde derdi var ancak
47
Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Gâh unudup gâh ana âşık degül
İşk da'vasında ol sâdik degül

Gözün aç k'anun gibi ma'sûkdan
Gâfil olmak bir nefes lâyük degül
48
Mefâilün Mefâilün Feülün

yk. 36 a Bana ansuz olan seyri gerekmez
Dilümde gaynnun zikri gerekmez

Gönülde mâsivâ fikri gerekmez
Bana Tann gerek gayrı gerekmez
49

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

Sen sana yâr olgör kimse sana yâr olmaz
Senden ayrugı sana yâr-ı vefâdâr olmaz
50

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Derd-i âmdur mâyesi âşıklarun
İşkdur ser-mâyesi âşıklarun
51

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Sen bilürsin senden özge kimse şâh olmaz bana
Dostum hiç senden artuk kimse pâdişâh olmaz bana
52

Mefâilün Mefâilün Feülün

Acebdür âşıkun hâli acebdür
Ki işi vü güci anca talebdür

53

Feilâtün Feilâtün Fa'lün

Ne aceb derde ulaşdun iy dil
Ne aceb bende tolaşdun iy dil
54

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Zikr-i Mevlâdur hemîşe pîşesi âşıklarun
Fikr-i Hakdur dâyimâ endîşesi âşıklarun

55

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

yk. 36 b Hamdülillah yok durur sevdâlarum
Eksili başladı hep gavgâlarum

56

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Hak rızâsıdur bizüm maksûdumuz
Andan artuk yok durur ma'bûdumuz
57

Mefâilün Mefâilün Feülün

Cihân bir menzil-i ibretdür iy dost
Makâm-ı hayret ü hasretdür iy dost

Kimün göneldi yüzine zamâne
Ki virmedi bahârını hazâne

Katı gaddâre vü mekkâredür bu
Katı kattâle vü gaddâredür bu

Felek kime yidürse bir kaşuk bal
Kıtasıla içürtür zehr-i kattâl

Nedenlü lâle kim var tağ içinde
Kamusunun komışdur dâğ içinde

Ne gül kim bitdi gülzâr arasında
Dikilsün her biri bâr arasında

Çemen kim gülşenin zeyn itdi düpdüz
Felek bükdü belin urdu yire yüz

Dükeldür tağda lâle açılmış
Yüreği kanı Ferhâd'un saçılmış

Sakin aldanma çarhun gerdişine
Gönül bağlama *anun* bir işine

Güler gerçi cihân halkun yüzine
Velî toprak saçar âhir gözine

İki gün kime yâr olsa bu âlem
Üçinci gün evin gör tolu mâtem

Eğer şâd olur ise kişi bir gün
Niçe günler olur gâyetde mahzûn

Sana meyl eyledükçe çarh-ı gaddâr
Sen anı sanma gerçek hilesi var

Ki döker dânesini avlamağa
Halâs it kuşca canım girme ağa

yk. 37 a Sana şekker diyü sundığı semdür
Vefâlar sanduğun cevr ü sitemdür

Geh olur gösterür âb-ı hayâtı
Ki içsen katre bulursın memâti

Eğer sultân iderse seni tahta
Giril eyler yatağun iki tahta

Hümâdan ki yücedür kaddün ammâ'
Ecel şehbâzına eydür ki koma

Bu dünyâ dündür gâyet denîdür
Fakîr oldur ki bunda ol ganîdür

Meğer kim sordılar Nûh Nebî'den
Ki ne gördün bu dünyâ-yı demden

Bu denlü âlem içre ömr sürdün
Nice bildün cihâm nice gördün

Didi bir ev durur iki kapılı
Belâ vü mihnet ile içi toli

Birinden girdüm ü çıkdum birinden
Anun hazzını almam hiç birinden

Pes imdi iş bu söz gerçekdür iy dost
Nazar eyle nazar gökçekdür iy dost
Bunun balı belâ vü şehdi semdür
Zeri zehr ü simi cevr ü sitemdür

Kamu zevkinde bir gam oldı müdgam
Vücüdında adem şâfide mâtem

Inâsîdur gınâ dînândur nâr
Süründür şürûr u mâlidur mâr
Devâsîdurdevâ genc renci rahmet
Ki iyş u nûşîdur lezzâtü zillet

Bakarsan ger fenâ göziyle tahta
Görürsin kim hemân bir kun tahta

Münâsib gerçi kim zahirde fâhir
Velî zilletdür ol dünyâ vü âhir

Ne denlü artuk olursa revâcun
Bile artar yanmca ihtiyâcun

yk- 37 b Şu kim aldıandı câh-i izzet ile
Dürîşdi mansıba bin râğbet ile

Sen anı sanma kim hoş âlemi var
Hezâr endîşesi yüz bin gamı var

Ne mansıb kim anunla izzet artar
Hakîkatde belâ vü mihnet artar

Müderislik kamu derd ü belâdur
Kazâ hod cânib-i Hak'dan kazâdur

DİPNOTLAR

- Ömer Lütfi Barkan, "Kolonizatör Türk Dervişleri", Vakıflar Dergisi, C.II, İst 1942, s. 279-384.
- Orta Asya tasavvuf çevreleriyle Anadolu'nun ilgisini gösteren bir çalışma için bkz. Thierry Zarcone, "Historic et Groyances des derviches Turkestanais et Indiens â İstanbul", Anatolia Modema, II, Paris 1991.
- Mahmud Cemâleddin el-Hulvî, Lemezât-ı Hulviyye ez Lemezât-ı Ulviyye, Haz. M. Serhan Tayşî, 1st. 1993, s. 452.
- "Emir Buharî Tekkesi", İstanbul Ansiklopedisi, C. IX, s. 5087; "Ahmedü'l-Buharî Efendi ve Ahmedü'l-Buharî Tekkesi", İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, C.1, 1st. 1982, s. 485-486; M. BahaTanman, "Emir Buharî Tekkesi", Düinden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, C.III, 1st. 1994, s. 167-168; M. BahaTanman, "Emir Buharî Tekkesi", TDV. İslâm Ansiklopedisi, C.VIII, İst. 1995, s. 128-129.
- Meselâ bkz. Taşköprizâde İsmâeddin Ahmed, eş-Şakâikü'n-Nu'mâniye fi Ulemâi'd-devleti'l-Osmâniye, Haz. Ahmet Subhi Fırat, 1st. 1985, s. 358-361; Mehmed Mecdî, Hadâikü'ş-Şekâik, Haz. Abdülkadir Özcan, 1st. 1989, s. 362, 365; Harîrizâde Kemâleddin, Tıbyânü Vesâilî'l-Hakâik fi Beyânü Selâsili't-Tarâik, C. III, Süleymaniye Ktb. Fatih, No: 432, yk. 195-205; Şemseddin Sâmî, Kamusü'l-A'lâm, C. II, 1st 1306, s. 1041; Mehmed Süreyya, Sicill-i Osmanî. C. I, 1st. 1308, s. 195; Evliyalar Ansiklopedisi, Türkiye Gazetesi Yayını, C. VI, 1st. 1992, s. 16-24; Mustafa Kara, "Ahmet Buharî", Geçmişten Günümüze Allah Dostları, C.VIII, 1st. 1995, s. 26-27.
- Molla Cami, Nefehatu'l-Üns-Evliyâ Menkubeleri, Tercüme ve şerh. Lamî Çelebi, Haz. Süleyman Uludağ- Mustafa Kara, İst.1995, s. 579-585.
- AbdürrezzakEfendi, Hâzâ Menkabe-i Emir Buhari, Süleymaniye Ktb. , Esad Ef. Bl. No. 3622, vr. 123a vd.
- Bu zâtın Nakşî silsilesindeki yeri için bkz Silsile-i Tarikat-i Nakşibendiyye, Ankara Milli Ktb. Yz. A. 2163; Seyyid Ahmed Hüsamüddin, Zibdetü'l-Merâtib, Taşbaskı, 1341, s. 65-69.
- Nefehat Tercümesi, s. 579.
- Abdürrezzak Efendi, a.g.e., yk. 123 a.
- Nefehat Tercümesi, s. 579; Hüseyin Vassaf, Sefine-i Evliyâ-yı Ebrâr, Cilt II, Süleymaniye Ktb., Yazma Bağışlar Bl. No. 2305, s. 31.
- Nefehat Tercümesi, s. 580-581.
- Abdürrezzak Efendi, a.g.e., yk. 123 b.
- Nefehat Tercümesi, s. 580.
- Bu daveti yapan devlet adamının, Fatih Sultan Mehmed veya II. Bayezid olduğu tartışmalıdır . Bkz. Mustafa Kara, "Molla İlahî'ye Dair", Osmanlı Araştırmaları, VII-VIII, İst, 1988, s. 366.; A yını yazar, Bursa'da Tarikatlar ve Tekkeler, (I), Bursa 1990, s. 148
- Nefehat Tercümesi, s. 582; Hüseyin Vassaf, a.g.e., s. 32; ayrıca Şeyh Vefa hakkında bkz. Abdülkadir Erdoğan, Şeyh Vefa Hayatı ve Eserleri, 1st. 1941, s. 30.
- Nefehat Tercümesi, s. 582-83.
- Beytin aslı şudur:
Z'in miyân hâtur-ı âsûde kesî râst ki o
Dâmen-i yâr girift est U kinârî dâred
- Nefehat Tercümesi, s. 583.
- Kara, Bursa'da Tarikatlar ve Tekkeler, I, s. 150.
- bkz. Abdullah-ı İlahî, Zâdü'l-Müşâkin, Süleymaniye Ktp, İbrahim Ef. Bl. No. 420, vr. 66a.
- Hüseyin Vassaf, a.g.e., s. 31.
- Reşat Ekrem Koçu, "Emir Buharî el-Şeyh Ahmed Nakşibendî", İstanbul Ansiklopedisi, C. IX, s. 5085; H. Göktürk, "Emir Buharî Tekkesi ve Mescidi", İstanbul Ansiklopedisi, C. IX, s. 5087-5089; İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, 1st. 1983, C. III, s. 1627-1628; M. BahaTanman, "Emir Buharî Tekkesi", TDV. İslâm Ansiklopedisi, C. VIII, 1st. 1995, s. 126-128; Mustafa Özdamar, Dersaadet Dergâhları, 1st. 1994, s. 44, 86, 103, 109; Zâkir Şükrü, Mecmua-i Tekâyâ, Haz. M. Serhan Tayşî-Klaus Kreiser, Berlin 1980, s. 54, 64-68; Turgut Kut, "İstanbul Hânkâhlan Meşâyih", Journal of Turkish Studies (Abdülbaki Gölpinarlı Hatıra

- Sayısı), Volume: XIX, Harvard University, 1995, s. 53-54, 64-66.
24. Kut, a.g.m., s. 65-70.
25. Kut, a.g.e., s. 53-54.
26. Kut, a.g.e., s. 64.
27. Bkz. 21. not,
28. Nefehat Tercümesi, s. 584; Kasım Kufralı, "Molla İlahî ve Kendisinden Sonraki Nakşibendiyye Muhiti", Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, İst 1949, C.III, a 136.
29. Nefehat Tercümesi, s. 585; Kufralı, a.g.m., s. 136. H. Göktürk, a.g.m., s. 5086. Bu tarih manzumelerinin dışında Emir Buhari hakkında Lâmiî Çelebi'nin gazel şeklinde 28 medhiyesi (H. Bilen Burmaoğlu, Bursalı Lamiî Çelebi Divanı'ndan Seçmeler, Ank. 1989, s. 2) ve Molla Murad'ın da bir medhiyesi bulunmaktadır (Molla Murad Divanı, İst. 1290; Özdamar, a.g.e., s 109),
30. Nefehat Tercümesi, s 584.
31. Nefehat Tercümesi, s. 583-584.
32. Nefehat Tercümesi, s. 584.
33. Nefehat Tercümesi, s. 582.
34. Mustafa Kara, "Molla ilâhîyi Dair", Osmanlı Araştırmaları, C. VII-VIII. İst 1988, s. 381; Yunus Nadi Özçelik, Abdullah İlahî ve Mesleku't-Talibîn ve'l-Vâsılîn, (Gazi Ün. Sos. Bil. Enst. Yüksek Lisans Tezi), Ank. 1990.
35. Hüseyin Vassaf, a.g.e., s. 33,
36. Mustafa Tatçı, Yunus Emre Divanı, Ankara, 1990, s. 133.
37. Mustafa Tatçı, a.g.e., s. 293.
38. Mustafa Tatçı, a.g.e., s. 373.
39. Bu benzetmeleri Yunusla karşılaştırmak için bkz. Mustafa Tatçı, Yunus Emre Divanı-İnceleme I, Ank. 1990.
40. Burmaoğlu, a.g.e., s. 78-80.
41. Nihad Sâmi Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C I, İst. 1971, s. 467.

BİBLİYOGRAFYA

- Abdullah-ı İlahî, Zâdü'l-Müştakîn. Süleymaniye Ktp, İbrahim Ef. Bl. No. 420.
- Abdürezzak Efendi, Hâzâ Menkabe-i Emir Buhari, Süleymaniye Ktb., Esad Ef Bl. No. 3622.
- "Ahmedü'l-Buharî Efendi ve Ahmedü'l-Buharî Tekkesi", İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, C. I, İst. 1982.
- Banarlı, Nihad Sâmi, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C. I, İst 1971.
- Barkan, Ömer Lütfi, "Kolonizatör Türk Dervişleri", Vakıflar Dergisi, C.II, İst 1942.
- Burmaoğlu, H. Bilen, Bursalı Lamiî Çelebi Divanı'ndan Seçmeler, Ank. 1989
- "Emir Buharî Tekkesi", İstanbul Ansiklopedisi, C. IX.
- Erdoğan, Abdulkadir, Şeyh Vefa Hayatı ve Eserleri, İst 1941,
- Evlialar Ansiklopedisi, Türkiye Gazetesi Yayını, C. VI, İst. 1992.
- Göktürk, Hilmi, "Emir Buharî Tekkesi ve Mescidi", İstanbul Ansiklopedisi, C. IX.
- Harîrîzâde Kemâleddin, Tıbyânü Vesâilî'l-Hakâik fî Beyâni Selâsilit-Tarâik, C. III, Süleymaniye Ktb. Fatih, No: 432.
- Hüseyin Vassaf, Sefîne-i Evliyâ-yı Ebrâr, Cilt II, Süleymaniye Ktb., Yazma Bağışlar Bl. No. 2305.
- İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, İst 1983, C. III.
- Kara, Mustafa, "Ahmet Buharî", Geçmişten Günümüze Allah Dostları, C. VIII, İst. 1995.
- Kara, Mustafa, Bursa'da Tarikatler ve Tekkeler, (I), Bursa 1990, s. 148
- Kara, Mustafa, "Molla İlahî'ye Dair", Osmanlı Araştırmaları, C VII-VIII, İst 1988.
- Koçu, Reşat Ekrem, "Emir Buharî el-Şeyh Ahmed Nakşibendî". İstanbul Ansiklopedisi, C. IX.
- Köstendilli Süleyman Şeyhi, Bahru'l-Velâye, Almanya-Berlin Devlet Ktb., No. 1683, yk. 104a. '
- Kufralı, Kasım, "Molla İlahî ve Kendisinden Sonraki Nakşibendiyye Muhiti", Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C.III, İst 1949.
- Kut, Turgut, "İstanbul Hânkâhları Meşâyihü", Journal of Turkish Studies (Abdülbaki Gölpıraarlı Hatıra Sayısı), Volume: XIX, Harvard University, 1995
- Mahmud Cemâleddin el-Hulvî, Lemezât-ı Hulviyye ez Lemezât-ı Ulviyye, Haz. M. Serhan Tayşî, İst. 1993.
- Mehmed Mecdî, Hadâiki'ş-Şekâik, Haz. Abdulkadir Özcan, İst. 1989.
- Mehmed Süreyya, Sicill-i Osmanî, C. I, İst. 1308.
- Molla Cami. Nefehatü'l-Üns-Evlyâ Menkıbeleri, Tercüme ve şerh, Lamii Çelebi, Haz. Süleyman Uludağ-Mustafa Kara, İst.1995.
- Molla Murad Divanı, İst 1290.
- Nasrullah Efendi, Veliler Başbuğu Şah-ı Nakşibend, İst. 1976.
- Özçelik, Yunus Nadi, Abdullah İlahî ve Mesleku't-Talibîn ve'l-Vâsılîn, (Gazi Ün. Sos. Bil. Enst. Yüksek Lisans Tezi), Ank. 1990.
- Özdamar, Mustafa, Dersâdet Dergâhları, İst. 1994.
- Seyyid Ahmed Hüsamüddin, Zübdetü'l-

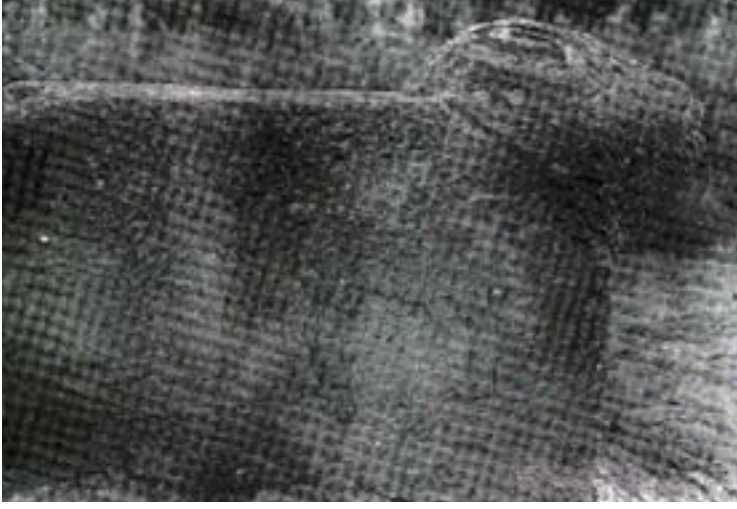
- Merâtib, Taşbaskı, 1341.
- Silsile-i Tarikat-i Nakşibendiyye, Ankara Milli Ktb. Yz. A. 2163.
- Şemseddin Sâmî, Kamusü'l-A'lâm, C. II, İst. 1306.
- Tanman, M. Baha, "Emir Buharî Tekkesi", TDV. İslâm Ansiklopedisi, C. VIII, İst 1995.
- Tanman, M. Baha, "Emir Buhari Tekkesi", Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, C. III, İst. 1994.
- Taşköprizâde İsmâeddin Ahmed, eş-
- Şakâikü'n-Nu'mâniyye fî Ulemâi'd-devleti'l-Osmâniyye, Haz. Ahmet Subhi Fırat, İst. 1985.
- Tatc, Mustafa, Yunus Emre Divanı II, Ankara, 1990.
- Tatc, Mustafa, Yunus Emre Divanı-İnceleme I, Ank. 1990.
- Zâkir Şükrü, Mecmua-î Tekâyâ, Haz. M. Serhan Tayşî-Klaus Kreiser, Berlin 1980.
- Zareone, Thierry, "Historie et Croyances des derviches Turkestanais et Indiens à İstanbul", Anatolia Moderna, 11, Paris 1991.

Dergi Yayın ilkeleri

- Dergiye gönderilen yazıların başka bir yerde yayınlanmış veya yayınlanmak üzere gönderilmiş ya da daha önce kongrede tebliğ ve özeti sunulmuş çalışmalar olması durumunda, belirtmek koşulu ile, Yayın Kurulu tarafından uygun görülmesi halinde yayınlanabilir.
- Gönderilen yazılar standart daktilo kağıdının bir yüzüne iki satır aralıklı olarak daktilo ile yazılmalı ve sayfanın iki yanından 3'er cm. boşluk bırakılmalıdır. Yazıların diskette verilmesi tercih edilir. Elde yazılmış yazılar kabul edilmez.
- Gönderilen yazılar mümkünse latin harfleriyle ve Türkiye Türkçesiyle yazılmalıdır. Değişik alfabe ve dillerde (Kiril, Arapça, Farsça vb.) gönderilen yazılar latin harflerine ve Yazı Kurulu gerekli görürse Türkiye Türkçesine aktarılacaktır.
- Şekil, fotoğraf, grafik, çizim ve şemaların tümü numaralandırılarak yazıda yeri geldikçe belirtilmelidir. Ayrıca makale yazarının adı, şekil numarası, başlığı, varsa alt yazısı yazılarak ayrı bir zarf içinde gönderilmelidir.
- Yazı kurulu bütün yazıların redaksiyonunu ve gerek gördüğünde yazıdaki fikrin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla kısaltılmasını yapabilir.
- Dergi yayı ilkelerine uygun gönderilmeyen yazılar Yayın Kurulu'nca dikkate alınmayacaktır.
- Dergide yayınlanacak her makalenin yazarına telif ücreti ödenir ve ayrıca 2 adet ücretsiz dergi gönderilir.
- Gönderilen yazılar yayınlansın veya yayınlansın yazarlarına geri Verilmez.
- Dergide yayınlanan yazılardaki görüşlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.
- Yazı ve fotoğraflar- kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

RESİM 1: Yer
IĞDIR /Ağver
Köyü Önünde
“At” kabartmalı
koç heykeli.

RESİM 2: Yer:
IĞDIR/
Karakoyunlu
İlçesinde yer alan
ve kadınların
anısına dikilen
koyun heykeli

RESİM 3: Yer :
IĞDIR/
Karakoyunlu
İlçesinde yer alan
ve kadınların
anısına dikilen
koyun heykeli

RESİM 4: Yer :
IĞDIR/
Karakoyunlu
(koyun heykeli)

RESİM 5: Yer :
IĞDIR/
Karakoyunlu
(koyun heykeli)

RESİM 6: Yer :
IĞDIR/ Melekli
Beldesi. Üzerinde
“Ay yıldızlı”
kabartma bulunan
bu heykel, yöre
halkının etnik
kimliği hakkında
bilei vermektedir.